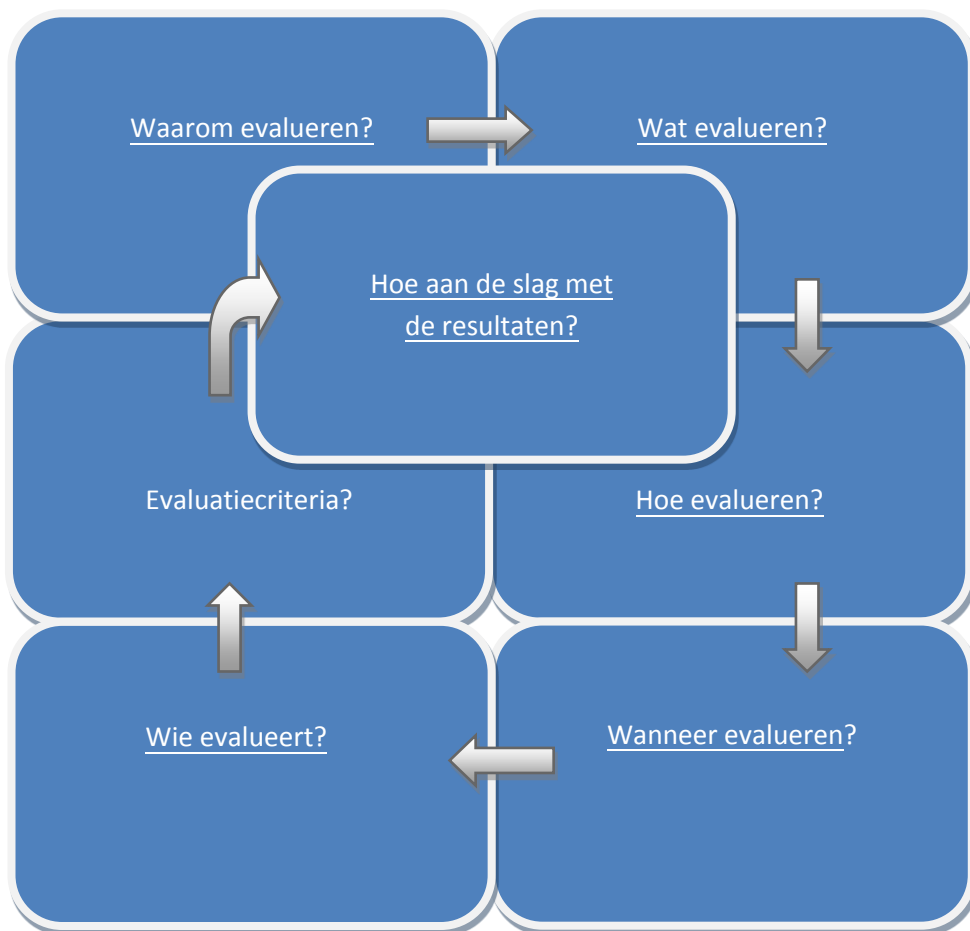

Wat is breed evalueren?

Breed evalueren, hoe begin je eraan?

1

Breed evalueren betekent onder andere dat **verschillende soorten evaluatie** in kaart brengen wat een leerling al kan. Een traditionele toets is nog steeds een mogelijk onderdeel van de evaluatiepraktijk, maar wordt aangevuld met andere manieren van assessment¹. Voorbeelden hiervan zijn [portfolio's](#), [observatiewijzers](#), [zelfevaluatie](#), etc. Het inzetten van verschillende soorten evaluatie geeft de leraar een breed beeld van welke talige vaardigheden en competenties een leerling al beheerst.

¹ Assessment is een brede term en betekent vaststellen, inschatten, beoordelen... van de (talige) competenties van leerlingen. Het is het verzamelen van informatie om mensen te helpen om beslissingen te nemen (Bachman & Palmer, 2010), te oriënteren, te ondersteunen en om beleid te ontwikkelen.

Maar breed evalueren is meer dan enkel verschillende evaluatie-instrumenten gebruiken. Het gaat ook om na het inwinnen van informatie om een weloverwogen **keuze** te kunnen maken voor een **evaluatievorm** op een bepaald moment, in een bepaalde context, voor een specifiek doel en een specifieke doelgroep. Breed evalueren is geen alles-of-niets-verhaal, maar een verhaal van gradaties waar een schoolteam **gaandeweg** aan kan verder schrijven. Het hoeft niet tijdrovend te zijn, maar het kan net tijdwinst opleveren. Doordat bijvoorbeeld de taaklast gespreid wordt door **permanente evaluatie** wint de leerkracht tijd.

Aan de hand van een aantal vragen willen we je op weg helpen naar een brede evaluatie. Deze vragen willen geen vaste route uitstippelen. Hoewel de antwoorden op de ene vraag mee het antwoord bepalen op de andere, kun je af en toe een stap terug zetten.

1. Waarom wil je evalueren?

Evalueer je om te achterhalen wat de leerlingen werkelijk hebben geleerd? Evalueer je om samen met de leerlingen in te zetten op hun sterktes en verder te werken aan hun zwaktes? Evalueer je om te weten of je instructie duidelijk is geweest? Evalueer je om het lesgebeuren te kunnen aanpassen aan de beginsituatie van de leerlingen? Evalueer je om met de ouders te kunnen communiceren over de vorderingen van de leerlingen? Evalueer je om tot leren te komen? Evalueer je om te weten waar een leerling staat in vergelijking met een bepaalde doelstelling? Evalueer je ook om beslissingen te nemen?

BREED evalueren zegt 'ja' op al deze vragen. Want door breed te evalueren, verzamelt een leerkracht niet langer meer punten omdat de rapportperiode eraan komt, maar wordt er **permanente** geëvalueerd om zicht te krijgen op het leerproces van de leerlingen, om de **leerlingen zelf te betrekken** bij en zicht te laten krijgen in hun eigen leerproces en ook om de betrokkenheid van de ouders te garanderen bij het leerproces. Zicht hebben op het leerproces van de leerlingen stelt je in staat het **lesgebeuren aan te passen** aan de behoeftes van de leerlingen en gefundeerde beslissingen te nemen bij de **overstap naar het secundair onderwijs**.

2. Wat wil je evalueren?

Evalueer je **alle eindtermen** Nederlands? Evalueer je taalkennis in functie van taalvaardigheid? Evalueer je leercompetenties die jou en de leerlingen een zicht geven op hoe ze hun leerproces aanpakken, op hoe ze aan de slag gaan met feedback? Evalueer je zelfsturende competenties die jou en de leerlingen een zicht geven op de mate waarin ze zelfstandig aan de slag gaan of de mate waarin ze zorgvuldig een taak aanpakken? Evalueer je sociale competenties die jou en de leerlingen een beeld geven van hun sociaal gedrag in een communicatieve situatie? Evalueer je de taalontwikkeling ook in **andere vakken** zoals wereldoriëntatie en muzische vorming? Heb je bij je evaluatie voldoende aandacht voor het **proces**?

BREED evalueren zegt 'ja' op al deze vragen. Want door breed te evalueren krijgen leerlingen en leerkrachten zicht op ál de kennis, vaardigheden en attitudes die van belang zijn bij het uitvoeren van een taaltaak én die tevens tot de eindtermen behoren. Precies door al deze competenties in kaart te brengen komen leerlingen tot leren. Door ook in andere vakken oog te hebben voor de taalontwikkeling van de leerlingen, kan ook in die andere vakken de taalontwikkeling ondersteund worden.

3. Hoe kun je evalueren?

Gebruik je verschillende evaluatie-instrumenten om de verschillende deelvaardigheden in kaart te brengen? Ga ja na welk instrument het meest geschikt is om de taal-, zelfsturende, leer- en sociale competenties in kaart te brengen? Heb je vóór de evaluatie samen met de leerlingen duidelijke [criteria](#) bepaald waaraan een eindproduct kan voldoen?

BREED evalueren zegt 'ja' op al deze vragen. Want door breed te evalueren maak je een grondige afweging van welke [soort evaluatie](#) kan dienen om welke competenties in kaart te brengen. Zo kan het gebruik van verschillende evaluatie-instrumenten (bijvoorbeeld [portfolio](#), [observatiewijzers](#), [zelfevaluatie](#)...) zorgen voor een brede kijk op het leerproces van de leerlingen.

4. Wanneer wil je evalueren?

Neem je [bij het begin van het eerste leerjaar](#) een taalvaardigheidstest af als eerste screening om je onderwijs aan te passen aan de noden van de leerlingen? Vul je de gegevens die daardoor bekomen zijn aan met gegevens van [andere evaluatie-instrumenten](#)? Evalueer je tijdens het lesgebeuren zelf door [observatie](#)? Wil je de leerlingen [veel kansen](#) geven om te tonen wat ze kunnen? Is er ook tijd voorzien voor [feedback](#) aan leerlingen, [overleg met het leerkrachtenteam](#), met [ouders](#)?

BREED evalueren zegt 'ja' op al deze vragen. Door breed te evalueren kun je de leerlingen voortdurend kansen geven om te tonen wat ze kunnen, zonder dat ze steeds het gevoel hebben dat ze een 'toets' maken. Evaluatie en lesgeven gaan dan hand in hand. Lange [toetsperiodes](#) kunnen binnen de optiek van 'breed evalueren' dan ook best vermeden worden aangezien hierdoor 'evaluatie' en 'lesgeven' net uiteen gehaald worden. Lange toetsperiodes worden bovendien overbodig als er voldoende breed geëvalueerd wordt. Denk maar aan het observeren tijdens het lesgebeuren zelf. Als er tijdens het lesgebeuren geëvalueerd wordt, dan hoeft deze tijd niet meer uitgetrokken te worden voor een toetsperiode. Als evaluatie en lesgeven hand in hand kunnen gaan via breed evalueren, dan heeft breed evalueren ook tijdsinstaat als gevolg.

5. Wie is betrokken bij de evaluatie?

Gebeurt de evaluatie door de leerkrachten, de medeleerlingen of door de leerlingen zelf? Of een combinatie? Bespreek je de leerdoelen met de leerlingen? Kunnen medeleerlingen elkaar evalueren? Kunnen leerlingen zelf oordelen of een taalkaak voldoet aan bepaalde criteria? Krijgen leerlingen zicht op hun sterktes en zwaktes en zijn ze daardoor meer bereid te werken aan hun zwaktes? Mogen leerlingen mee criteria bepalen voor een bepaalde taalkaak? Draagt het evalueren zo bij tot leren?

BREED evalueren zegt 'ja' op al deze vragen. Wanneer leerlingen [actieve participanten](#) worden bij hun leerproces, stijgt hun betrokkenheid. Ze hebben dan immers zelf goed zicht op wat van hen verwacht wordt. Zo komen leerlingen via evalueren tot leren.

6. Wat zijn de evaluatiecriteria?

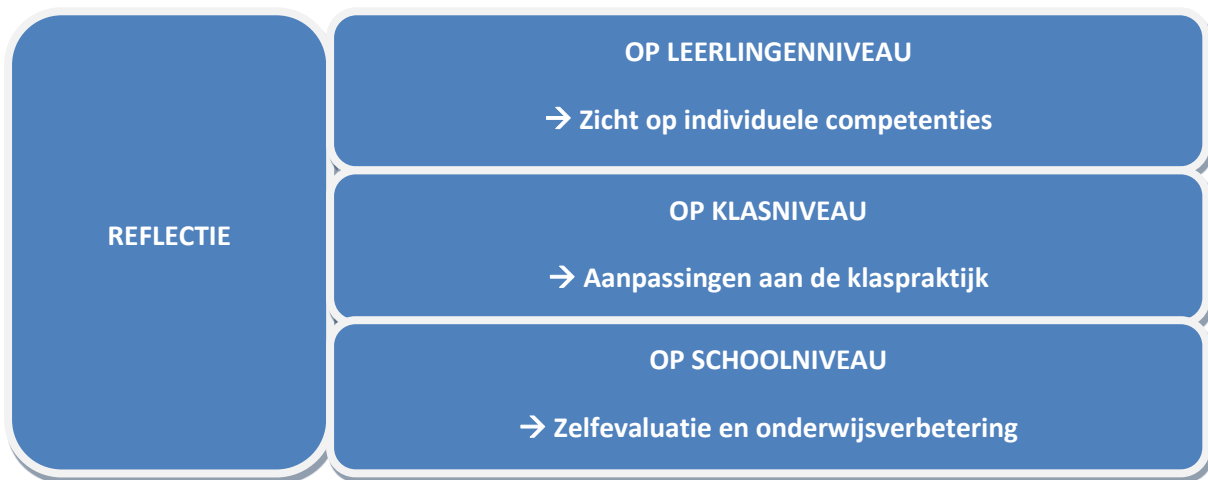
Bij *Vraag 2: 'Wat wil je evalueren?'* heb je besloten welke doelen je wilt evalueren. Zo wil je bijvoorbeeld evalueren of een leerling in staat is om een leeservaring te delen en een persoonlijke voorkeur voor een gelezen boek uit te drukken. Je verwacht van de leerlingen dat ze dat bijvoorbeeld mondeling doen. Als je als leerkracht vertelt aan de leerlingen dat je dit verwacht van hen, komen er

ongetwijfeld vragen over de criteria waaraan ze moeten voldoen. Concreet kan dat gaan over visueel ondersteunend materiaal, gebruik van Standaardnederlands, gebruik van het juiste register, correct inzetten van non-verbaal gedrag...

Stap 6 kan ook verwijzen naar het **beoordelen van je gekozen instrument(en)** aan de hand van enkele criteria. Wees voldoende kritisch ten opzichte van gebruikte evaluatiemiddelen. De identificatiefiches van instrumenten die opgenomen zijn in de Toolkit, helpen je daarbij. Lees [hier](#) ook meer over hoe je evaluatie-instrumenten kan beoordelen.

Je kunt hiervoor ook de [checklist](#) voor een kwaliteitsvolle evaluatie gebruiken of de [evaluatiefiche van Steunpunt GOK](#).

7. Hoe ga je aan de slag met resultaten?

4

De informatie die je verkrijgt uit je evaluatie kun je op verschillende manieren gebruiken. De gegevens zetten alle betrokkenen aan tot **reflectie**. Brede evaluatie geeft beter zicht op de competenties van de leerlingen individueel. Hierdoor kun je ook beter onderbouwde feedback geven aan de leerling. Het biedt ook inzichten waarop je de keuze voor leerinhouden, taken, etc. kan baseren. De resultaten van taaltoetsen en observaties kunnen ook dienen als hefboom voor **onderwijsverbetering** wanneer de school de resultaten van evaluatie gebruikt om ook zichzelf te evalueren. Evaluatie biedt zo niet alleen een spiegel voor het kind, maar ook een spiegel voor de school. De school kan zich vragen stellen over de kwaliteit van het geboden onderwijs, over de meest gepaste differentiatie- of remediëringsmaatregelen, over de inzet van extra leraren. Evaluatie kan binnen een schoolteam uitgroeien tot een stimulans om te werken aan een **taalbeleid** dat door het hele team gedragen wordt.

Alle betrokkenen zien de evaluatiegegevens graag samengevat in een vorm van **rapportering**. [Hier](#) vind je meer informatie over hoe breed evalueren kan leiden naar breed rapporteren.

8. Bronnen

Bachman, L. & Palmer, A. (2010). *Language Assessment in Practice*. Oxford; New York: Oxford University Press.

Bogaert, N. & Van den Branden, K. (2011). *Handboek Taalbeleid Secundair Onderwijs*. Leuven: Acco.

Dochy, F., Schelfhout, W., & Janssens, S. (2004). *Anders evalueren. Assessment in de onderwijspraktijk*. Lannoo, Leuven.

Steunpunt Gelijke onderwijskansen (2008). Breed evalueren. Visietekst. www.steunpuntgok.be.

Verstraete, E. e.a. *Coachingspakket breed evalueren 'Zie je wat ik kan?!'*. In opdracht van de Proeftuinen en in samenwerking met RVO society.